

Висновки

На сьогодні вкрай необхідно від паливно-сировинної орієнтації, санації морально і технологічно застарілих виробництв і безперспективних соціально-утриманницьких проектів перейти до активної державної політики підтримки програм і проектів, спрямованих на вирішення невідкладних проблем перебудови у сфері соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів економіки, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, розширеного виробництва конкурентоспроможних товарів та послуг, розвитку інноваційного потенціалу, впровадження нових інформаційних технологій. Для створення найбільш сприятливих умов, які сприяють безкризовому розвитку господарюючих суб'єктів, необхідні гарантовані преференції для інвестицій, а саме: урядові та регіональні податкові пільги, митні пільги, державні гарантії.

У зв'язку з цим доцільно відзначити, що в Україні результативне вирішення комплексу проблем соціально-економічного розвитку і створення основ для безкризового розвитку можливе тільки у тому випадку, коли будуть розроблені ефективні економічні, правові, організаційні, фінансові, адміністративні методи і способи змін пріоритетів соціально-економічної стратегії держави і господарюючих суб'єктів, а також заходи, які сприятимуть створенню умов для інвестування галузей народного господарства державним і приватним капіталом.

Література

1. Альтман Г.Х. Звездные часы лидерства: лучшие стратегии управления в мировой истории – М.: ДИС, 2000. – 346 с.
2. Грязнова А.Г. Антикризисный менеджмент. – М.: Просвещение, 2001. – 238 с.
3. Градов А.П. Национальная экономика. – СПб: Специальная литература, 1999. – 184 с.
4. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2003. – 432 с.
5. Коротков П.М. Антикризове управління. – М.: Наука, 2000. – 504 с.
6. Ларионов И.К. Антикризисное управление. – М.: Дашков и Ко, 2001. – 472 с.
7. Mason, Edward S. The economic and social modernization of the regions. Harvard University Press, 1999. – 422 с.
8. Стиглиц Дж., Эллерман Д. Мосты через пропасть: макро и микростратегии для России// Проблемы теории и практики управления. – 2000, № 5. – С. 34-37.

УДК 369.223.41/46

Асист. А.І. Хомицький; студ. Р.В. Аверчук –
Львівська комерційна академія

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЗАХИСТУ МАТЕРИНСТВА: СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ

Розглядаються особливості соціальної політики захисту материнства в державах з розвинутими ринковими економіками, досліджено вагомість впливу різних засобів захисту материнства на рівень народжуваності. Розкрито недоліки наявної системи захисту материнства в Україні та обґрунтовано необхідність змін у підходах до забезпечення захисту материнства в Україні.

Ключові слова: соціальна політика, захист материнства, стимулювання народжуваності, коефіцієнт фертильності, система догляду за дітьми, відпустка у зв'язку з вагітністю.

Assist. A.I. Homyts'kyj; stud. R.V. Averchuk – L'viv commercial academy

The social policy of maternity protection: current peculiarities

The peculiarities of the social policy of maternity protection in the advanced market economy countries are depicted. Author explores the importance of different means of maternity protection affecting the birth rate. The defects of current Ukrainian maternity protection system are uncovered. The need of change of the approaches towards providing maternity protection in Ukraine is emphasized.

Keywords: social policy, maternity protection, encouragement of birth rate, fertility rate, childcare system, maternity leave.

Головним національним багатством кожної країни є її народ. Люди, їх вміння та знання створюють економічний та культурний потенціал держави. Тому, основним завданням держави має бути забезпечення добробуту та розвитку населення, що реалізується через її соціальну політику. Одним з основних напрямів цієї політики є заходи, спрямовані на забезпечення розширеного відтворення населення країни, які можна узагальнити під назвою "захист материнства".

На нашу думку, *захист материнства* – це сукупність відносин між матір'ю і сім'єю – з одного боку та державою і роботодавцями – з іншого, які спрямовані на створення сприятливих матеріальних та моральних умов для народження і виховання дитини. Захист материнства полягає в правовому захисті жінки, економічній допомозі матері та сім'ї, створенні соціальної інфраструктури, яка забезпечує оптимальні умови для народження та належного виховання дітей.

Соціальна політика захисту материнства у світі перебуває на різному рівні розвитку. Її вдосконалення є актуальним завданням для більшості держав світу, оскільки швидкий соціально-економічний розвиток призвів до швидкої зміни демографічної ситуації та традиційних культурних цінностей. Як наслідок, в системі цінностей сучасної жінки основне місце часто посідає робота, кар'єрний ріст, а не сімейне життя і народження дітей. Процес залучення жінок у робочу силу супроводжується різким зменшенням рівня народжуваності у всіх економічно розвинутих країнах та країнах із перехідними до ринку економіках. Це явище отримало назву "демографічно-економічний парадокс" [5].

Предметом цього дослідження є захист материнства в різних країнах світу та його вплив на рівень народжуваності.

Відзначимо, що не існує єдиної думки щодо вагомості впливу різних засобів захисту материнства на рівень народжуваності. Цьому питанню та вивченню досвіду різних країн світу у сфері захисту материнства в нашій державі присвячено недостатньо досліджень. Серед іноземних дослідників проблеми відзначимо Рейчел Хеннек, Евана Кеплена, науковців із США. Наше дослідження є спробою комплексного підходу до проблеми через вивчення досвіду різних країн світу у регулюванні народжуваності та аналізу важливості різних чинників стимулювання народжуваності. Дослідження з цієї тематики є особливо актуальними з огляду на катастрофічну демографічну ситуацію в Україні.

Метою нашого дослідження є комплексний огляд наявних в світі систем захисту материнства, їх порівняння, аналіз впливу дій держави у сфері захисту материнства на рівень народжуваності та обґрунтування доцільності змін наявної системи захисту материнства в Україні.

Проаналізувавши стратегії захисту материнства різних держав світу, ми виділили дві основні системи соціальної політики захисту материнства і стимулювання народжуваності, виявили вагомий вплив заходів держави у сфері захисту материнства на рівень народжуваності та соціально-економічну ситуацію в суспільстві, обґрунтували необхідність зміни підходів до соціальної політики захисту материнства в Україні.

Попри відмінність систем захисту материнства в різних країнах світу, більшість з них зобов'язані дотримуватись мінімальних вимог щодо захисту прав матері, встановлених Конвенцією Міжнародної Організації Праці від 2000 р. "Про охорону материнства" (№183) [7]. Відзначимо, що Конвенція встановлює мінімальні вимоги, опираючись на які уряди держав повинні прагнути до підвищення стандартів захисту материнства із врахуванням демографічної та економічної ситуації в країні.

Першими зіткнулися із проблемою різкого зниження рівня народжуваності країни Євросоюзу у кінці 60-их років минулого століття. Зауважимо, що для оцінки демографічної ситуації найбільш широко використовується коефіцієнт фертильності. Цей показник показує умовну кількість дітей, яка припадає в середньому на одну жінку у віці від 15 до 49 р. У всіх країнах Європи, крім Ісландії, коефіцієнт фертильності є меншим від рівня, достатнього для відтворення населення, що становить 2,1 [6]. Як наслідок, система соціального захисту населення в цих країнах має давню історію і використовує широкий спектр засобів захисту материнства з метою стимулювання народжуваності. Проте, численні дослідження показують вагомі відмінності у розмірах пільг та гарантій, що надаються жінкам-працівникам у різних країнах Євросоюзу (табл. 1).

Табл. 1. Порівняння демографічної ситуації та фінансових пільг з материнства у країнах Європи [7, 11]

Країна	Коефіцієнт фертильності		Тривалість відпустки з вагітності	Дохід за 12 місяців після пологів
	2000 рік	2006 рік		
Франція	1.89	1.84	16 тижнів	€6769 \$8462 – податки
Норвегія	1.81	1.78	52 тижнів	€18192 \$22740
Данія	1.73	1.74	50 тижнів	€22000 \$27500
Швеція	1.53	1.66	96 тижнів	€17600 \$22000
Німеччина	1.38	1.39	14 тижнів	€5923 \$7403
Польща	1.38	1.25	16 тижнів	€6769 \$8462
Іспанія	1.28	1.28	16 тижнів	€6769 \$8462
Італія	1.18	1.28	20 тижнів	€9167 \$11458
Великобританія	1.63	1.66	18 тижнів	€5319 \$6657

Проаналізувавши ці відмінності, можна із певністю говорити про існування Скандинавської системи захисту материнства. Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія та Ісландія ведуть найактивнішу соціальну політику у сфері захисту материнства. Для соціальної політики цих держав характерні щедрі грошові виплати сім'ям із дітьми, розвинута мережа закладів безкоштовної медичної допомоги та опіки над дітьми, залучення в процес виховання батька дитини, різноманітність і універсальність гарантій і допомог сім'ї. Важливість захисту материнства в цих країнах підтверджується великим обсягом грошових коштів, що спрямовуються на проведення політики стимулювання народжуваності (табл. 2).

Табл. 2. Частка витрат на захист сім'ї та материнства у структурі ВВП в країнах Скандинавії, % [10]

Рік	Фінляндія	Ісландія	Норвегія	Данія	Швеція
1995	4,2	2,4	3,8	4,0	4,0
2002	3,0	2,8	3,1	3,9	3,2

Яскравим представником цієї системи захисту материнства є Швеція. Головним принципом шведської соціальної політики захисту материнства є універсальність – охоплення всіх верств населення без спрямованості на захист населення із низькими доходами.

У Швеції приділяють велику увагу допомозі матері з догляду за дітьми і дитячої освіти, поєднуючи її зі щедрими виплатами протягом тривалих відпусток з вагітності. Система закладів з догляду за дітьми дає змогу жінці поєднувати роботу чи здобуття освіти із материнством. Догляд за дітьми віком до 12 років забезпечується системою спеціальних Центрів догляду, послугами якої користується близько 75 % дітей цього віку. Плата за користування таким центрами не перевищує 1-3 % від доходу батьків [10]. Допомога батькам від держави не припиняється із досягненням дитиною шкільного віку. Близько 70 % школярів проводить дозвільний час на території школи, де їм забезпечений кваліфікований догляд.

Велика увага приділяється здоров'ю матері та дитини. Вони мають безкоштовний доступ до медичної допомоги. Через створення спеціальних консультативних центрів забезпечується освіта населення, зокрема молоді, у сфері планування сім'ї і міжстатевих стосунків. Завдяки цьому заходу у Швеції утримується надзвичайно низький рівень абортів – всього 7 абортів на 100 пологів при показнику 70 абортів на 100 пологів в Україні [10, 16]. У Швеції заохочується участь батька у вихованні дитини через надання 2 місяців відпустки у зв'язку із народженням дитини, яку може використати тільки він.

Існує розвинута система надання кредитів для придбання житла молодим сім'ям та допомога з утримання житла, яка надається у розмірі, відповідному доходам сім'ї. Серед інших країн Європи виділимо Францію. Система сімейної соціальної політики в цій країні містить щедрі грошові виплати і забезпечує широкий вибір безкоштовних послуг для матерів і дітей, зокрема розвинуту систему закладів догляду за дітьми та безкоштовну медичну допомогу матерям та дітям.

Характерною особливістю соціальної політики Франції, яка діє в системі захисту материнства, є принцип "соціальної справедливості", який передбачає встановлення вищого розміру пільг і виплат родинам із низьким рівнем доходу. Наприклад, до досягнення дитиною 20-річного віку здійснюються виплати, розмір яких залежить від рівня доходів родини. Діють численні соціальні програми: допомога багатодітним та неповним сім'ям, допомога при сплаті комунальних платежів родинам із низькими доходами. Важливе значення має гнучка система податкових пільг, яка заохочує народження більшої кількості дітей [3].

Швидко розвивається система дошкільних центрів догляду за дітьми, яка забезпечує доглядом до 90 % дітей віком від 2 до 6 років [10]. Плата за послуги закладів залежить від доходу батьків. Зауважимо, що численні критики системи дошкільного догляду вказують на необхідність виховання дитини рідною матір'ю. Але ця система зарекомендувала себе, як найкращий шлях вирішення проблеми нестачі часу у матерів, що працюють. Це підтверджується відносно високим рівнем народжуваності у країнах, де існує система закладів догляду за дітьми. Система центрів догляду за дітьми створює можливість вибору для жінки-працівника, яка тепер зможе зробити вибір між кількарічною відпусткою та збереженням можливості кар'єрного росту, поєднанням його із вихованням дитини. Наслідком є вищий рівень працевлаштування і вищий рівень доходів жінок у тих країнах, які забезпечують такий широкий спектр соціальних послуг, ніж у країнах, де існують необхідно фінансові та правові засоби допомоги матері [8, с. 29].

Соціальна політика інших держав Євросоюзу, зокрема Німеччини та Італії, спрямована на підвищення тривалості відпустки у зв'язку із материнством та підвищення рівня фінансових виплат матерям. У цих країнах не створено системи соціальних послуг, які би допомагали матері у вихованні дитини і давали змогу одночасно працювати на високооплачуваній роботі. Високим рівнем виплат вагітним та матерям їх заохочують залишитись вдома протягом 3 років оплачуваної відпустки. Як наслідок, багато жінок через прагматичні цілі вибирає для себе кар'єру, а не материнство, і рівень народжуваності залишається невисоким.

Таким чином, прикладом для держав Європи є система захисту материнства країн Скандинавії та Франції, ефективність якої підтверджується порівняно високим рівнем народжуваності в цих країнах. Можна зробити висновки, що головним напрямом соціальної політики захисту материнства має бути створення соціальної інфраструктури, яка би давала змогу матері поєднувати виховання дитини із роботою, надаючи безкоштовні високоякісні послуги. Створення при цьому сприятливого фінансового клімату внаслідок грошових виплат на утримання дітей, надання гнучких податкових пільг, гарантій, кредитів для придбання житла, є невід'ємним кроком цієї політики. Хоча прямий вплив фінансової допомоги на рівень народжуваності виявити складно, роль фінансових важелів захисту материнства є значною, оскільки вони компенсують затрати, пов'язані із вихованням дитини. Прикладом, що ілюструє взаємозв'язок між фінансовими витратами держави і народжуваніс-

тю, є зниження частки витрат на пільги дітям у соціальній частині бюджету в Італії від 13,3 % у 1970 р. до 3,9 % в 1992 р., що супроводжувалось різким зниженням рівня народжуваності протягом цього періоду [8, с. 28].

Необхідно відзначити, що попри відмінність теперішнього стану розвитку систем захисту материнства у різних країнах, важливість проблеми усвідомлюють всі європейські країни: ведеться активний пошук нових засобів підвищення народжуваності. Зауважимо, що процес виконання плану стимулювання народжуваності є тривалим і, крім використання економічних чинників впливу, вимагає переоцінки моральних цінностей у суспільстві, розуміння ролі жінки як і матері, так і повноправного працівника. Важливим заходом є залучення батька до виховання дитини, що заохочується у країнах Скандинавії.

Відмінною від європейських систем є система соціальної політики Канади та США. Її характерною рисою є мінімізація витрат у сфері захисту материнства. Канада і США переважно звертаються до ринкових методів, а не до бюрократичних та інституційних рішень [10]. Така політика спрямована на підвищення загального рівня доходів населення і подолання бідності. Проте Канада була змушена визнати необхідність впровадження певних правових і фінансових і гарантій, зіткнувшись із різким зниженням показника фертильності, який зараз становить 1,65. Тепер вагітна жінка має право на 15-тижневу оплачувану відпустку у зв'язку зі вагітністю, 35-тижневу відпустку у зв'язку з материнством із 55 % рівнем оплати [9]. Гарантується відновлення на роботі після закінчення терміну відпустки. Крім того, Канада використовує європейський принцип безкоштовного медичного догляду та надання освіти. Федеральною компетенцією залишається загальне регулювання рівня доходів, а суб'єкти федерації опікуються освітою та медициною. У США не існує державних пільг і програм, спрямованих на захист материнства. Тільки у 1993 р., на 80 років пізніше, ніж у Франції, було впроваджено певні гарантії та трьохмісячну неоплачувану відпустку для матерів-працівників великих фірм. Всі подальші програми приймаються на рівні штатів. Деякі з них, наприклад Каліфорнія, нещодавно ввели оплачувані відпустки вагітним жінкам [1].

Варто відзначити, що в США ведуться численні дослідження впливу соціальних пільг і виплат, відпусток з материнства на рівень доходів населення, прибуток підприємств та на здоров'я нації. За одним із таких досліджень встановлено взаємозв'язок між наявністю у працівників певної компанії можливості отримувати відпустку з материнства і пільги з прибутком компанії. Якщо такі гарантії існують, то прибуток компанії, зростає на 2,5 % [1]. Важливим доказом на користь впровадження тривалих відпусток з догляду за дітьми є те, що наявність такої відпустки зменшує постнатальну смертність і смертність дітей віком до 1 року, зменшує хворобливість дітей.

В іншому дослідженні Ліга добробуту дітей Америки вказує на інвестиційну привабливість системи догляду за дітьми, яка в США охоплює необхідно 10 % дітей [2]. Вважають, що ця система здатна постачати в бюджети всіх рівнів близько 9 мільярдів дол. і показник віддачі від інвестицій в цю галузь становить 7-8 разів [2]. Таким чином, відбувається пошук доказів пере-

важання позитивних наслідків впровадження гарантій і допомог над негативними – збільшенням рівня податків, зростанням безробіття у певних галузях малого підприємництва. Дослідники вказують також на неефективність наявної системи підтримки найбільш вразливих верств населення, наголошуючи на тому, що впровадження універсальних гарантій та соціальних послуг для всього населення краще вплине на добробут родин із низьким рівнем доходу, ніж наявні заходи [8, с. 12].

У нашій державі демографічна ситуація є катастрофічною. За коефіцієнтом фертильності, який становить 1.17, Україна посідає 221 місце серед 224 країн світу [11]. Протягом останніх 14 років чисельність населення нашої держави скоротилася приблизно на 6 млн. чоловік. Ці дані яскраво відображають рівень соціального-економічного та політичного розвитку України. Розглянемо причини цього явища.

Зміст захисту материнства в Україні визначений у Конституції України, статті 24, як створення умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю із материнством, правова, моральна та матеріальна підтримка материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [15, с. 14].

Кодекс Законів про Працю України визначає правові гарантії захисту матері. Проте внаслідок недостатнього розвитку судової гілки влади в державі, низького розвитку системи соціального партнерства в Україні, положення Кодексу Законів про Працю часто порушуються, і роботодавець не несе жодної відповідальності перед законом за їх порушення. Тривалість відпустки у зв'язку з вагітністю в Україні становить 126 днів, в тому числі 56 днів до пологів і 70 після, тобто всього 18 тижнів оплачуваної відпустки [14]. Одноразова допомога при народженні дитини надається у сумі, більшій в 22,6 раза від розміру прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років, встановленого на день народження дитини [14]. Проте розмір допомоги самотнім матерям становить необхідно 30 % від прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Розмір інших грошових виплат на утримання дітей є також надзвичайно низьким.

Як ми вже зазначали, вагомою частиною стратегії стимулювання народжуваності є створення ефективної та доступної для всіх верств населення системи закладів догляду за дітьми. В Україні системою дошкільних установ зараз охоплено всього 54 % від кількості дітей відповідного віку [13]. Недостатній розвиток системи надання медичної допомоги є ще однією перешкодою на шляху до збільшення народжуваності. Показник дитячої смертності в нашій країні зростає. Кожного року в країні здійснюється надзвичайно велика кількість абортів. Причиною є низький рівень освіти людей у сфері планування сім'ї, нерозуміння суті можливих наслідків абортів, які призводять до того, що 20-30 % жінок в Україні не здатні народити дитину [16]. Таким чином, важливою є просвіта населення у сфері репродуктивного здоров'я, пропагування ідей здорового фізичного і духовного способу життя.

Демографічна ситуація в Україні відрізняється від ситуації в інших країнах Європи тим, що різке падіння рівня народжуваності розпочалося

всього 15 років тому одночасно з початком економічної та політичної кризи. Це свідчить про тісний зв'язок між рівнем народжуваності та економічними і політичними потрясіннями. Політична нестабільність держави, відсутність зрозумілої стратегії розвитку, високий рівень корупції в державі, недотримання нормативно-правових актів у сфері материнства, супроводжуються духовним занепадом і негативно впливають на рівень народжуваності. Як ми вже зазначали, важливе значення має морально-культурне вдосконалення суспільства, підвищення рівня його освіти і духовності. Тому надзвичайно важливим є проведення державою політики підтримки української культури, відродження традиційних українських цінностей, в яких сім'я завжди відігравала головну роль. На цей час ця політика не проводиться.

Можна зробити висновок, що головною причиною демографічної кризи в Україні є затяжна політична та економічна криза, наслідком якої є невпорядкованість економічних та правових відносин, низька якість життя, низька якість виконання державою своїх функцій, в тому числі у сфері захисту материнства.

Висновки. Кожна держава здійснює власну соціальну політику з огляду на внутрішньоекономічну, демографічну та соціально-культурну ситуації. Рівень народжуваності та економічного розвитку в країнах світу є різним, тому соціальна політика держав щодо захисту материнства переслідує різні цілі.

Народжуваність в Україні знаходиться на дуже низькому рівні, в той час як система захисту материнства практично не сформована. Для захисту материнства в Україні характерний низький рівень фінансових пільг, гарантій та виплат, низька доступність соціальних послуг, вузький вибір засобів стимулювання народжуваності, відсутність чіткого бачення шляхів розвитку керівництвом держави і, як наслідок, низька ефективність некоординованих кроків у цій сфері. Таким чином, рівень розвитку системи захисту материнства в Україні відповідає загальному рівню розвитку держави. Поліпшення ситуації в сфері захисту материнства неможливе без розвитку політичних, економічних та правових відносин в державі, тому система захисту материнства в Україні потребує швидких змін у поєднанні із політичними, економічними та правовими перетвореннями.

Важливим є усвідомлення владою та всім населенням надзвичайної актуальності питання та необхідності якнайшвидшого створення програми дій, спрямованих на вирішення проблеми. На нашу думку, першим кроком має бути створення за участі провідних спеціалістів цілісної Стратегії подолання демографічної кризи, спрямованої на виправлення наявних недоліків системи захисту материнства і забезпечення сприятливих умов для зростання народжуваності в країні. Ця стратегія повинна закласти фундамент для розвитку системи захисту материнства в Україні, враховуючи зарубіжний досвід у сфері захисту материнства і соціально-економічні та культурні особливості нашої держави. Необхідною передумовою подолання проблеми є тісна співпраця між всіма гілками та рівнями влади. Доречним буде чіткий розподіл повноважень та відповідальності між органами влади, що реалізовуватимуть цю стратегію.

Необхідно усвідомлювати, що активні кроки держави у сфері соціальної політики захисту материнства відіграють вагомий роль у подоланні біднос-

ті, поліпшенні загального добробуту населення країни і забезпеченні внутрішньої стабільності держави, які є важливими чинниками впливу на рівень народжуваності. Таким чином, існування обґрунтованого соціально-правового та економічного захисту материнства є необхідною умовою існування розвинutoї соціальної держави, яка дбає про добробут своїх громадян і майбутнє нації, ведучи боротьбу проти бідності та заохочуючи народжуваність.

Література

1. Arindrajit "Arin" Dube, Ethan Kaplan. Paid Family Leave in California: An Analysis of Costs and Benefits. – June 19, 2002. – 51 p.
2. Child Care and Development: Facts and Figures <http://www.cwla.org/programs/daycare/facts.htm>.
3. French government eyes 'le baby boom' – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4856992.stm>.
4. Gap in Employment Treatment for Men and Women Still Exists -<http://www.ilo.org/public/english/bureau/inf/pr/1998/7.htm>.
5. List of countries and territories by fertility rate – http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_and_territories_by_fertility_rate.
6. Map: Parenthood policies in Europe – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4837422.stm>.
7. Maternity benefits – European study <http://www.mercerhr.com/>.
8. Rachel Hennek. Family Policy in the US, Japan, Germany, Italy and France: Parental Leave, Child Benefits/Family Allowances, Child Care, Marriage/Cohabitation, and Divorce. A Briefing Paper Prepared by the Council on Contemporary Families. – May, 2003. – 50 p.
9. Rights and responsibilities related to pregnancy, childbirth and adoption. http://www.albertahumanrights.ab.ca/publications/Bull_pregnancy.asp.
10. The Clearinghouse on International Developments in Child, Youth and Family. Policies at COLUMBIA UNIVERSITY-<http://www.childpolicyintl.org/>.
11. The World Factbook – Rank Order – Total fertility rate – <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/rankorder/2127rank.html>.
12. Програма умовий труда и занятости. Сектор социальной защиты. Охрана материнства – http://www.ilo.ru/gender/files/wf4_rus.pdf.
13. Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
14. Допомога при народженні дитини – <http://ukrainaemb.se/ukr/cons/dopomoha/>.
15. Конституція України.
16. Ні абортam – <http://www.noabort.org.ua/2006/11/28/v>.

УДК 331.5 Доц. О.І. Ляш, канд. екон. наук; студ. М.І. Пасерба – Львівська КА

ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКОВОЇ СИСТЕМИ

Обґрунтовано організаційно-економічну структуру ринку праці України, проведено ґрунтовний аналіз. Визначено головні проблеми його формування в умовах ринку.

Ключові слова: ринок праці, трудові ресурси, працездатне населення, економічно активне населення, робоча сила, зайнятість, безробіття.

Assoc. prof. O.I. Ilyash; stud. M.I. Paserba – L'viv commercial academy

Economic description of labour-market in the conditions of transformation market system

It is explored organizationally-economic pattern of labour-market Ukraine, conducted rich analysis in content. Certainly main problems of his forming in the conditions of market.

Keywords: labour-market, labours resources, capable of working population, economic active population, labour force, employment, unemployment.